

Kritik mot en kriminalvårdsanstalt för dröjsmål med handläggningen av ett tandvårdsärende

Anmälan

Tandläkaren AA klagade, i en anmälan mot Kriminalvården, anstalten Norrtälje, som inkom till JO den 7 mars 2007, på handläggningen av den intagne BB:s tandvårdsärende och anförde bl.a. följande. Under 2005 och 2006 behandlade han BB för de tandskador som denne fått i samband med en misshandel i anstalten Kumla. I augusti 2006 skrev han ett brev till Kriminalvårdens förtroendetandläkare i Norrköping för att få en diskussion om fortsatt behandling. När han i januari 2007 inte fått något svar efterfrågade han det hos förtroendetandläkaren. Det visade sig att denne hade besvarat brevet i slutet av september 2006 och skickat det till klientansvarige på anstalten, kriminalvårdsinspektören CC, som sedan inte vidarebefordrat brevet till AA. CC har således fördröjt ärendet i nästan fyra månader. På fråga från AA uppgav CC att han inte bedömde att ärendet hade någon större prioritet.

Utredning

Kriminalvården anmodades att yttra sig över anmälan.

I ett remissvar anförde Kriminalvården, Region Stockholm, genom regionchefen, DD, följande (bilagd handling utesluten här).

Anstaltens tandläkare har till Justitieombudsmannen inkommit med klagomål mot anstaltens hantering av ett ärende som rör en intagnes behov av tandvård. Tandläkaren har i sitt klagomål menat att en kriminalvårdsinspektör medvetet i nära fyra månader försenat bedömning och tillgodoseende av tandvården för den intagne.

Som ett led i Kriminalvårdens uppgift att enligt 4 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) främja den intagnes anpassning i samhället kan han under anstaltstiden beredas tandvård genom Kriminalvårdens medverkan. Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om tandvård för intagna m.fl. KVFS 2006:23 och KVFS 2006:24 reglerar frågor rörande tandvård.

Av KVFS 2006:23, 6 § framgår att grundläggande tandvård kan tillhandahållas när den tid som den intagne vistas i anstalt tillsammans med den tid som den intagne eventuellt varit häktad i omedelbar anslutning till anstaltsvistelsen är tjugofyra (24) månader eller mer. Av de allmänna råden följer att med grundläggande tandvård

avses åtgärder som främjar den intagnes munhälsa och återanpassning. Exempel på åtgärder är kariesbehandling, behandling av infektioner från tänder eller stödjevård eller ersättning av framtandsluckor. All behandling, även förebyggande vård, skall vara anpassad efter den intagnes behov och förutsättningar. För att en intagen skall komma i fråga för grundläggande tandvård bör anstaltsvistelsen vara av sådan sammanhållen natur att det är praktiskt möjligt att genomföra tandvården. En längre häktningstid i kombination med upprepade förflyttningar mellan anstalter kan försvåra eller förhindra att en intagen erhåller grundläggande tandvård. En intagen kan erhålla grundläggande tandvård genom Kriminalvårdens medverkan även om vistelsen i anstalt understiger tjugofyra (24) månader om tandvården bekostas på annat sätt än genom Kriminalvårdens försorg. Behandling med implantat är inte att anse som grundläggande tandvård och kan endast komma ifråga om den bekostas av den intagnes hemlandsting, socialtjänst eller av den intagne själv.

Avseende Kriminalvårdens handläggning av tandvårdsärenden sägs i 9–11 §§ bl.a. att anstalten svarar för att behandlings- och kostnadsförslag inhämtas från tandläkare beträffande den intagne som bedöms vara i behov av grundläggande tandvård och prövar förutsättningarna för sådan tandvård. Om behovet av tandvård är föranlett av olycksfall eller annan skada som omfattas av det statliga personskadeskyddet och därför kan antas medföra ersättning med tillämpning av reglerna i lagen om arbetskadeförsäkring skall skadeanmälan översändas till försäkringskassan och tandläkaren underrättas om detta. Anstalten skall svara för att tandläkaren är införstådd med de förutsättningar som generellt gäller för bl.a. tandvårdens bekostande. Anstalten skall göra tandläkaren uppmärksam på att en kostnadsfördelning kan behöva göras mellan Kriminalvården och socialtjänsten när den intagnes tandvårdsbehov är av sådan art att kraven på behandlingskontinuitet innebär att tandvård behöver utföras även efter frigivningen från anstalt. Förflyttas en intagen som är föremål för tandvård bör den fortsatta tandvården lösas i samråd med den behandlande tandläkaren och mellan berörda anstalter. Av de behandlingsförslag som tandläkaren lämnar i enskilda fall skall framgå om behandlingen kommer att kunna slutföras under anstaltstiden eller, i annat fall, vilka delar av behandlingen som kan utföras under anstaltstiden utan att behandlingsresultatet påverkas. Avseende samverkan med förtroendetandläkare sägs det att anstalten vid utredningen av ett ärende angående tandvård kan inhämta yttrande från Kriminalvårdens förtroendetandläkare. Anvisningar finns om när sådant yttrande skall inhämtas.

I 4 § ges anvisningar om att anstalten i samarbete med den tandläkare som anlitas skall utveckla de rutiner som behövs för att handlägga och genomföra tandvården till intagna så att denna kan ske på ett ändamålsenligt sätt.

BB (den intagne som klagomålen avser) avtjänar ett längre fängelsestraff och har utvisning i domen. Av underlag till yttrande och företagen utredning framkommer att ärendet avseende utredning och tandvård för den intagne försenats minst den tid som tandläkaren anger i sin skrivelse till Justitieombudsmannen. Förseningen uppges ha sin grund i att den ansvarige kriminalvårdsinspektören gjorde bedömningen att ärendet inte var akut/brådskande. Det framgår att tandläkaren var osäker på hur den fortsatta behandlingen skulle utformas bl.a. mot bakgrund av att det fanns andra medicinska komplikationer. Tandläkaren bedömde att den tandvård som ombesörjts under den intagnes tid vid anstalten Hall var otillräcklig. Det framgår vidare att det fanns vissa frågeställningar avseende kostnadsansvaret som kunde komma att behöva utredas. Anstalten Norrtälje framhåller att samarbetet med tandläkaren fungerar väl men att man i det nu aktuella fallet beklagar att det dröjt så lång tid från det att utlåtandet från förtroendetandläkaren begärts till dess tandläkaren fick del av detsamma. Anstalten betecknar det som hänt som ett olyckligt undantag. Se vidare anstaltens underlag till yttrande.

Kriminalvården gör följande bedömning:

Ärendet rör anstaltens försening av ett ärendes handläggning, inte fördelning av kostnadsansvar eller godkännande av åtgärder. Tandläkaren kontaktade förtroendetandläkaren i syfte att bereda underlag för sin professionella bedömning och hantering av behandlingen av en patient. Förtroendetandläkarens svar var således en viktig faktor för att processa ärendet vidare och få till stånd en bedömning och ett förslag till adekvat behandling. Anstalten vidgår att ärendet inte hanterats på ett tillfredsställande sätt. Ärenden som rör den intagnes hälsa eller tandvård torde generellt vara ärenden som bör hanteras med särskild omsorg och skyndsamhet. I det nu aktuella fallet anges dessutom att det fanns behov av att förhålla sig till och ta ställning till andra medicinska faktorer, detta borde ha påskyndat handläggningen. Förtroendetandläkarens utlåtande borde med skyndsamhet ha vidarebefordrats till tandläkaren. Andra frågor om kostnadsansvar m.m. var också beroende av att tandläkaren kunde göra en korrekt professionell bedömning. Det får anses ha varit till förfång för den intagne att ärendet inte skötts på ett korrekt sätt.

Kriminalvårdschefen vid anstalten Norrtälje har tagit upp och redogjort för ärendet och betydelsen av en korrekt hantering vid anstaltens ledningsgrupp för att säkerställa att anstalten hanterar denna typ av ärenden på ett korrekt sätt.

AA yttrade sig över remissvaret och kom senare in med ytterligare skrift angående hanteringen av BB:s tandvårdsfrågor. Denna skrift skickades för kännedom till Kriminalvården, Region Stockholm. Kompletterande upplysningar inhämtades därefter från bl.a. anstalten Norrtälje och Försäkringskassan.

I beslut den 13 december 2007 anförde *JO Cecilia Nordenfelt* följande.

Bedömning

Som ett led i Kriminalvårdens uppgift att enligt 4 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, KvaL, främja den intagnes anpassning i samhället kan han under anstaltstiden beredas tandvård genom Kriminalvårdens medverkan. Närmare föreskrifter om tandvård finns i KVFS 2006:23 och KVFS 2006:34. Av 4 § i KVFS 2006:23 framgår att verksamhetsstället skall i samarbete med den tandläkare som anlitas utveckla de rutiner som behövs för att handlägga och genomföra tandvården till intagna på ett ändamålsenligt sätt. Enligt 9 § föreskrifterna svarar verksamhetsstället för att behandlings- och kostnadsförslag inhämtas från tandläkare. Om behovet av tandvård är föranlett av olycksfall eller annan skada som omfattas av det statliga personskadeskyddet och därför kan antas medföra ersättning med tillämpning av reglerna i lagen om arbetsskadeförsäkring skall anstalten vidare översända skadeanmälan till Försäkringskassan och tandläkaren underrättas om detta. Det statliga personskadeskyddet regleras bl.a. av lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och förordningen (1977:284) till denna.

BB:s tandvårdsärende har på grund av CC:s underlåtenhet att vidta handläggningsåtgärder försenats i flera månader. Kriminalvården har vidgått att ärendet inte hanterats på ett tillfredsställande sätt och att det får anses ha varit till förfång för den intagne att ärendet inte skötts på ett korrekt sätt. CC förtjänar mycket allvarlig kritik. Jag har övervägt att gå vidare i saken genom att göra en anmälan till Kriminalvårdens personalansvarsnämnd. Jag har dock, om än med viss tvekan, stannat för att låta det hela bero med de uttalanden som jag gjort här.

Vad gäller Kriminalvårdens hantering av sådana frågor avseende BB som har anknytning till reglerna om det statliga personskadeskyddet har jag denna dag beslutat om en granskning inom ramen för ett särskilt upplagt initiativärende.